

ВАРІЮВАННЯ МАКСИМУМУ ІНТЕНСИВНОСТІ ТА ЙОГО ЛОКАЛІЗАЦІЯ В МІСЬКИХ АНГЛОМОВНИХ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСАХ

Гуменюк І.Л.

Сумський державний педагогічний університет імені

А.С. Макаренка

ingum1976@gmail.com

The paper offers the results of the acoustic analysis as the stage of experimental phonetics research of the prosodic means of realization of English urban landscape descriptions. The methodology of the experiment is elaborated according to the proven techniques in contemporary phonetics, classification of English landscape descriptions and methodology developed by the author. Based on the results of the acoustic analysis, the author establishes the role and variations of maximum intensity and its localization in the intonation of English urban landscape descriptions.

Key words: *acoustic analysis, English urban landscape descriptions, maximum intensity, localization of maximum intensity, intonation.*

Експериментально-фонетичне дослідження просодичної організації англомовних пейзажних описів проводилося з метою перевірки гіпотези щодо ролі компонентів інтонації у реалізації зазначеного виду описів. Гіпотеза полягає у припущенні про те, що усна реалізація пейзажних описів англомовної прози різних жанрів оформлюється певною інваріантною інтонаційною моделлю і низкою її варіантних реалізацій, які залежать від особливостей взаємодії інтонаційних засобів організації пейзажних описів, зумовлених їхніми типами й фабульною динамікою.

Експериментально-фонетичне дослідження просодичного оформлення англомовних міських пейзажних описів проводилося згідно розроблених у сучасній фонетиці методів [3, с. 62-69; 4, с. 121-122], а також робочої класифікації зазначених описів [2, с. 165-169] та методики проведення даного експерименту [1, с. 161-165]. Метою акустичного аналізу інтонаційних параметрів була оцінка характеру їхньої взаємодії в просодичній організації різних видів міських пейзажних описів. Серед акустичних параметрів, які розглядалися під час експерименту, значну роль в інтонаційному оформленні міських англомовних пейзажних описових фрагментів відіграють їхні динамічні характеристики, а саме максимум інтенсивності та його локалізація у реалізованому тексті.

Так, обробка результатів дослідження дозволила з'ясувати частотні особливості варіювання максимуму інтенсивності. Встановлено, що при загальній тенденції домінування максимальної зони інтенсивності в усіх міських описах *статичні* описи характеризуються значно меншою долею зони

великого рівня інтенсивності (19,28%), що зареєстровано в інтоногрупах, яким невластивий пік інтенсивності, притаманний всьому опису. *Статично-динамічні* пейзажні описи вирізняються подібним розподілом даних максимуму інтенсивності на їхніх ділянках, за яким статичні частини тяжіють за частотою великого й максимального рівнів інтенсивності (25,78% і 74,22% відповідно) до статичних описів, а динамічні (9,55% і 90,45% відповідно) – до однойменного виду міських описів. Це характеризує їхню амбівалентну природу. *Динамічні* фрагменти маркуються наявністю лише максимальної зони (100,00%) аналізованого параметра, що свідчить про їхній середній і високий рівень емоційно-прагматичного потенціалу.

Піки локалізації максимуму інтенсивності припадають на перший наголошений склад інтоногрупи та ядерний склад термінальної ритмогрупи. При цьому в усіх пейзажних описах міста найвищі показники максимуму інтенсивності зафіксовано саме в термінальній ритмогрупі.

Зазначена закономірність притаманна всім міським пейзажним описам з варіюванням його показників на різних ділянках інтонаційного контуру. Так, *статичним* описам найвищі показники локалізації максимуму інтенсивності у термінальній ритмогрупі (35,33%). Наступною за цим показником є перша ритмогрупа (32,22%). На другу ритмогрупу припадає значно менша частка максимуму інтенсивності, піки якого локалізуються на наголошених складах, актуалізованих зі спеціальним підйомом, кінетичним тоном або які є наголошеним складом ковзної, скандентної, поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю, де зафіксовані також високі показники інтенсивності та ЧОТ. У передтакті і третій ритмогрупі показники локалізації максимуму інтенсивності незначні.

За розподілом показників локалізації максимуму інтенсивності на такті (29,08%) і ядерному складоносіїві (36,17%) *статично-динамічні* пейзажні описи наближені до статичних міських описів. Отримані дані локалізації максимуму інтенсивності в аналізованих фрагментах свідчать про те, що інтоногрупи оформлюються низькими й середньо підвищеними алотонами спадного й висхідного тонів з малою або середньою швидкістю зміни їх руху.

Динамічні міські пейзажні описи при збереженні тенденції до локалізації максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі та на ядерному складоносіїві відрізняються від попередньо розглянутих видів найвищим відсотком (40,00%) піку інтенсивності у термінальній ритмогрупі, що пов'язано з функціонуванням високих і середньо підвищених спадного й висхідного термінальних тонів з великою швидкістю зміни їх руху.

Максимальний рівень інтенсивності є домінуючим показником усіх міських пейзажних описів, особливості варіативності якого залежать безпосередньо від його наявності або відсутності у певній інтоногрупі всього опису. Так, великий рівень цього параметра зареєстровано в інтоногрупі або низці інтоногруп описів, з піком інтенсивності нижчим, ніж в описовому фрагменті в цілому. У свою чергу, його максимальний рівень наявний в інтоногрупі, пік інтенсивності якої співпадає з піком інтенсивності всього пейзажного опису.

Міським пейзажним описам притаманне розташування піків інтенсивності на такті та в термінальній ритмогрупі при найвищих показниках в останній. Тенденція до зростання показників інтенсивності на цій ділянці інтонаційного контуру спрямована від статичних (35,33%) до статично-динамічних (36,17%) і динамічних (40,00%) описів. Це пояснюється розташуванням на аналізованій ділянці піків інтенсивності та ЧОТ, що на перцептивному рівні сприймається як оформлення високими або середньо підвищеними спадними й висхідними термінальними тонами з великою швидкістю зміни напрямку їх руху, переважанням у динамічних описах усіченої шкали, за рахунок подрібненого членування речень на короткі інтоногрупи. Така просодична організація сприяє зростанню ролі динамічної складової в описах, що, у свою чергу, приводить до зростання ступеня їхньої емоційності. Наступною ділянкою за рекурентністю максимуму інтенсивності є такт, де зафіксовано дещо нижчі показники локалізації її максимуму; інші ділянки інтонаційного контуру міських описів не є функціонально значущими.

Таким чином, результати виконаного акустичного аналізу дають змогу констатувати, що максимум інтенсивності варіює залежно від виду міських пейзажних описів та впливає на рівень їхнього емоційно-прагматичного потенціалу, підвищуючи його завдяки реалізації аналізованих уривків у максимальній зоні інтенсивності. Щодо локалізації максимуму інтенсивності, то слід зазначити, що найбільш функціонально значущою ділянкою інтонаційного контуру міських пейзажних описів є термінальна ритмогрупа, де відзначено тенденцію до зростання показників розташування досліджуваного акустичного параметра у бік збільшення залежно від виду пейзажних описів, що може бути критерієм для розрізнення міських описів за видовою належністю згідно розробленої нами робочої класифікації.

Література

1. Гуменюк І. Л. Експериментально-фонетичне дослідження англомовних прозових описів природи / І. Л. Гуменюк // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки : [наук. журн.]. — Черкаси : Вид-во Черкас. нац. ун-т, 2011. — Вип. 213. — С. 161—165.
2. Гуменюк І. Л. Систематизація ознак описів природи сучасної англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : [у 4 ч.]. — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. — Вип. 81 (2). — С. 165—169.
3. Калита А. А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: [монографія]. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. — 320 с.
4. Peer Willie van at al. Scientific Methods for the Humanities. — John Benjamins Publishing Company, 2012. — 355 p.